

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

**Навчальні програми для 5-9 (10) класів
спеціальних загальноосвітніх навчальних
закладів для дітей з тяжкими порушеннями
мовлення**

Українська література
6-7 класи

**Укладач: к.пед.н, старший науковий співробітник лабораторії
логопедії Бартенєва Л.І.**

Київ - 2015

Основа: Навчальна програма з української літератури для 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 04.08.2014 № 895, від 29.05.2015 № 585) підготовлена робочою групою у складі: Р. В. Мовчан, доктор філологічних наук (керівник групи); К. В. Таранік-Ткачук, кандидат педагогічних наук, головний спеціаліст Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України; М. П. Бондар, кандидат філологічних наук (Київ); О. М. Івасюк, кандидат філологічних наук (Чернівці); С. А. Кочерга, доктор філологічних наук (Ялта); Л. І. Кавун, доктор філологічних наук (Черкаси); О. І. Неживий, кандидат педагогічних наук (Луганськ); Н. В. Михайлова, учитель-методист (Київ).

Пояснювальна записка

Українська література для учнів 6-7 класів з ТПМ

Літературна освіта є основою базою для всебічного розвитку, виховання учнів як громадянина-патріота України, що виховується на засадах загальнолюдських і національних цінностей, принципах гуманізму й демократії. Тому в контексті світових процесів глобалізації, в індивідуальному національному самоусвідомленні, самозбереженні й самоствердженні її роль незаперечна й важлива. Виховання свідомого українця повинно базуватися на історичних і культурних знаннях, традиціях, на переосмисленні сучасного досвіду на основі загальнолюдських цінностей. Ознайомлення з художнім твором, всебічний аналіз змістової, жанрової та естетичної специфіки наблизять учнів до розуміння літератури як вияву мистецтва, потужного чинника світосприйняття та самоідентифікації.

Пріоритетною метою навчання літературному читанню у середній школі є різнобічний розвиток учня з ТПМ, формування життєтворчої особистості, яка здатна: брати на себе відповідальність за своє майбутнє і, усвідомлюючи власні можливості і потреби, досягати життєвого успіху та реалізовувати сенс свого буття в різних сферах своєї життєвої активності; достойно адаптуватись в суспільстві, орієнтуючись в соціокультурному контексті, поважаючи культуру і цінності Українського народу та інших народів і націй.

Мета формування компетентного ставлення особистості дитини з ТПМ, до життя передбачає здійснення навчальної, розвивальної виховної і корекційної функцій освітнього змісту навчальних предметів основної ланки спеціальної загальноосвітньої школи яка реалізується через створення психолого-педагогічних умов (змісту знань, методів і форм навчання) для досягнення наступних завдань:

Вироблення в учнів комунікативних мовних компетенцій (тобто, вміння комунікативно виправдано, згідно своїх мовленнєвих можливостей користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях) на основі взаємопов'язаного мовленнєвого, соціокультурного, соціолінгвістичного і мовного та мовленнєвого розвитку дітей відповідно до їхніх вікових особливостей та інтересів, що забезпечує оволодіння: мовними засобами реалізації усного і писемного мовлення (мовна, або лінгвістична компетенція);

Особистісний розвиток школяра, з урахуванням його специфічних закономірностей у дітей з ТПМ; розвиток потреб дитини до активного пізнання власного внутрішнього світу, соціокультурного і природного середовища; задоволення її природних потреб до спілкування та творчого самовираження;

Формування загальнонавчальних компетенцій (вміння вчитися), що сприяють оволодінню учнями процесуальним змістом курсу, тобто розвиток умінь виконувати різні види пізнавальної діяльності (перцептивної, мислительної, мнемічної), управляти власною навчальною діяльністю, працювати з навчальною інформацією; розвиток всіх сторін мовленнєвої діяльності і стратегій мовленнєвої діяльності, спрямованої на

розв'язання навчальних завдань і спілкування в спільній навчально-пізнавальній діяльності з учителем та іншими учнями; оволодіння навчальними стратегіями; формування вмінь пізнання дійсності науковими методами і прогнозувати її зміни (спостереження, опис, експеримент) та досвіду творчої діяльності.

Програмою передбачено оволодіння різними формами мовлення (діалогічним і монологічним), а також різними типами і стилями (повідомлення, розповідь, опис, міркування).

Оскільки провідним недоліком в учнів з ТПМ є порушення засвоєння звуковимови та складової структури слова, то процес навчання буде ефективним лише тоді, коли планомірно і систематично проводитиметься корекційна робота з формування усіх сторін мовлення (фонетико-фонематичної, граматичної та лексичної).

Середні класи є ключовими, базовими у структурі літературної освіти, в них учень опановує читацькою майстерністю, яка складається не тільки в умілого спілкування з твором мистецтва, але й в умінні вибрати твір для власного читання і доказово оцінити його. Згідно з новою структурою літературної освіти в учнів середніх класів (6-7х) мають бути сформовані основні вміння й навички роботи з художнім твором, початкові уявлення про творчість письменників, окремі жанри, елементи змісту і форми, їх взаємозв'язок.

Таким чином, програма включає систематичну роботу над текстом, яка тісно пов'язана з словниковою роботою, розумінням лексичного і граматичного значення слів та вживання їх у зв'язному мовленні, правильною звуковимовою, поступовістю у введенні й застосуванні термінології, уважності при виборі мовного матеріалу, спрощенні вимог до усних відповідей, допомоги узагальнювати матеріал і робити умовиводи.

Корекційний блок в програмі «Українська література» передбачає систематичну і планомірну роботу з формування і розвитку самостійного мовлення учнів, яка здійснюється різними шляхами, але веде до єдиної мети – подолання, у процесі навчання читання, мовленнєвих недоліків.

Отже, метою вивчення української літератури в 6-7-х класах спеціальній загальноосвітній школі є:

- підвищення загальної освіченості громадянина України, досягнення належного рівня сформованості уміння читати й усвідомлювати прочитане, здійснювати аналіз прочитаного, прилучатися до художньої літератури, а через неї – до фундаментальних цінностей культури, розширення їхніх культурно-пізнавальних інтересів;
- сприяння всебічному розвитку, духовному збагаченню, активному становленню й самореалізації людини в сучасному світі;
- виховання національно свідомого громадянина України;
- формування й утвердження гуманістичного світогляду особистості, національних і загальнолюдських цінностей.

Складові цієї стратегічної мети реалізуються через такі конкретні завдання навчального предмета «Українська література», які, відповідно до Державного стандарту, ґрунтуються на емоційно-ціннісній, літературознавчій, загальнокультурній, компарати-

вній змістових лініях:

1. Зацікавлення учнів художнім твором, як специфічним «інструментом» пізнання світу і себе в ньому – прищеплення стійкого бажання читати.

2. Розвиток вміння сприймати літературний твір як явище мистецтва слова.

3. Підняття рівня загальної освіченості учнів: набуття ними базових знань з української літератури, необхідних для повноцінної інтеграції в суспільство на різних рівнях. Ознайомлення з найвизначнішими і найпоказовішими взірцями української народної творчості та художньої літератури.

4. Формування загальної читацької культури учнів, розвиток естетичного смаку, вміння розрізняти явища класичної (як високого мистецтва) і популярної (як низькопробної) культури.

5. Формування стійкого інтересу до української літератури як вагомого духовного спадку народу, повноцінного оригінального мистецтва.

6. Виховання майбутнього читача й шанувальника української літератури.

7. Формування гуманістичного світогляду, принципів патріотизму й толерантності, розвиток духовного світу, утвердження загальнолюдських морально-етичних орієнтирів і цінностей.

8. Сприяння національному самоусвідомленню і стійкому відчуттю приналежності до культурної світової спільноти.

9. Вивчення української літератури в національному і світовому культурологічному контекстах.

10. Розвиток творчих і комунікативних здібностей учнів, їхнього самостійного і критичного мислення, культури полеміки, вміння аргументовано доводити власну думку.

11. Вироблення вміння компетентно і цілеспрямовано орієнтуватися в інформаційному і комунікативному сучасному просторі.

12. Вироблення вміння застосовувати здобуті на уроках літератури знання, навички у практичному житті.

13. Корекція недоліків мовленнєвого розвитку учнів.

14. Розвиток навичок самоосвіти, бажання і спроможності постійно вчитися.

При укладанні програми було зазначено, що українська література, в загальному світовому контексті, є свідченням високої духовної та цивілізаційної розвиненості українського народу, невід'ємною складовою його національної культури. Як мистецтво слова вона є носієм потужного заряду духовної енергії, здатна передавати загальнолюдські й національні цінності від покоління до покоління, культивувати їх у людській душі. Засобами мистецтва слова вона допомагає формувати, збагачувати внутрішній світ людини, формувати широкий світогляд, особисту культуру, спрямовувати морально-етичний потенціал, розвивати інтелект, творчі здібності, естетичний смак.

Разом з тим, програма «української літератури» для дітей з ТПМ має свої особливості, які долаються за рахунок вирішення задач корекційної направленості.

Кожен з розділів програми для учнів з ТПМ включає, окрім вирішення загальних освітніх задач, систематичну роботу з усунення проявів мовленнєвої патології, корекції індивідуальних мовленнєвих порушень з подолання труднощів пов'язаних з звуковимовою та складною складовою структурою, умінню правильно висловлювати свої думки, оформлювати їх у речення.

Шкільний курс «української літератури» передбачає подолання прогалини у мовленнєвому розвитку учнів, надання їм практичної мовленнєвої підготовки, розвиток і збагачення уявлень про навколишній світ, підвищення рівня їх загального розвитку, а також допомагає навчитися усвідомлено читати, переказувати та аналізувати прочитане, зв'язано висловлювати свої думки, мати елементарні уявлення про літературу, робити умовиводи.

У програмі наскрізно втілено ключові компетентності, які сприятимуть розвитку особистості та її повноцінній самореалізації в сучасному житті. Вивчення в загальноосвітній школі предмета «Українська література» забезпечує реалізацію цих компетентностей у таких напрямках:

- соціальні компетентності (активна участь у суспільному житті; здатність знайти, зберегти і розвинути себе як особистість; розвиток комунікативних якостей; здатність розв'язувати проблеми; формування світоглядних і загальнолюдських ціннісних орієнтирів);

- мотиваційні компетентності (розвиток творчих здібностей, здатності до навчання, самостійності мислення);

- функціональні компетентності: естетична, культурологічна, мовна, комунікативна (вміння оперувати набутими знаннями, сформованими навичками, використовувати їх у практичному житті).

Порушення нормального ходу розвитку мовлення дітей з ТПМ ускладнює оволодіння ними вербальними поняттями («смісловим полем» знака) як «соціально кодифікованої форми суспільного досвіду». Недостатній розвиток лексичної сторони мовлення і, відповідно, недорозвиток символічного мислення позначаються на особливостях пізнавальної діяльності школярів з ТПМ – для них характерним є образне, предметне мислення, при якому конкретно-чуттєвий матеріал відіграє більшу роль, ніж концептуальні знання. Опора учнів з ТПМ на образні уявлення не обмежує їхні можливості встановлювати закономірності та зв'язки в природі і суспільстві. Однак, обмежений запас слів і понять у дітей з ТПМ зумовлює труднощі: у здійсненні ними спостереження, опису і порівнянь об'єктів та явищ довкілля; в осмисленні, інтерпретації, узагальненні чуттєвого досвіду та одержаних знань; у вираженні набутого досвіду засобами мовлення, формулюванні думок.

З огляду на низьку ефективність самостійного прийому, переробки і зберігання навчальної інформації учнями з ТПМ, вчителю слід приділяти в своїй роботі спеціальну увагу організації їх навчально-пізнавальної діяльності. Зокрема, це стосується оволодіння ними програмами активної, свідомої і цілеспрямованої навчально-пізнавальної діяльності, що дозволить їм швидше і легше засвоювати предмет. Така робота має від-

буватися в напрямку розвитку в учнів концептуальних знань (понять, закономірностей) одночасно з розвитком їх процедурних знань (умінь виконувати пізнавальні дії щодо об'єктів природного і суспільного середовища та інформації про них, загальнонавчальних умінь), оскільки зростання знань одного типу викликає прискорений розвиток знань іншого типу.

Недостатній рівень засвоєння понять дітьми з ТПМ природним шляхом та їх переважної орієнтації на образний спосіб переробки інформації обумовлює головний акцент у формуванні концептуальних знань, що уможливить усвідомлене засвоєння учнями суспільного досвіду.

Робота в напрямку формування програм навчально-пізнавальної діяльності учнів з ТПМ обумовлює необхідність широкого застосування активних методів навчання і видів діяльності, одночасно поєднуючись з розвитком сприймання, мислення, уяви, пам'яті. Оскільки засвоєння учнями 6-7-го класів з ТПМ навчального матеріалу вимагає високого рівня розвитку у них базових психічних процесів і враховуючи поступовість процесу навчання (спрямування його подачі від легкого до важкого), елементи та загальна логіка корекційної роботи органічно включені в цілісну навчально-виховну діяльність. Відповідно, методика навчальної роботи по формуванню основних освітніх компетенцій має формуватися з урахуванням причин, що породжують труднощі різного типу в процесі засвоєння навчального матеріалу. Таким чином, по-перше, підготовка базових компонентів пізнавальної діяльності не лише повинна передувати кожному наступному складнішому етапу вивчення навчального матеріалу, але і бути безперервною, а тому її необхідно включити як обов'язкову складову у кожен урок. По-друге, для досягнення максимальної єдності між навчальним і корекційним процесом необхідно встановити чітку послідовність чергування прийомів та методів, спрямованих на попередження виникнення труднощів засвоєння навчального матеріалу та формування у учнів відповідних знань та умінь.

Структура програми включає програмовий зміст, що представлений нижче в табличній формі, в якій:

- структурований зміст навчального пріоритетного матеріалу (за темами);
- вказана орієнтовна кількість годин на вивчення кожного з тематичних блоків-розділів разом з уроками узагальнення;
- наведений перелік основних вимог до загальноосвітньої підготовки учнів - знань, умінь і навичок учнів, розкрита спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати.

Отже, у програмі враховано нинішні вимоги Державного стандарту до змісту і рівня навчальних досягнень учнів спеціальної загальноосвітньої школи. Зміст запропонованого до вивчення літературного матеріалу спроектовано на очікувані результати навчання, що дає можливість більш цілеспрямовано і стратегічно зорієнтовано організувати навчальний процес.

Відповідно до Державного стандарту, зміст літературного компоненту в основній школі, зокрема з предмету «Українська література», спрямовано на досягнення належ-

ного рівня сформованості вміння читати й усвідомлювати прочитане, на розвиток інтересу до художньої літератури, до читання загалом, розкриття за допомогою літератури національних і загальнолюдських цінностей, на формування гуманістичного світогляду особистості, розширення її культурно-пізнавальних інтересів; на виховання поваги до звичаїв, традицій українського народу, толерантного ставлення до культури інших народів.

Концептуальна структура програми, її змістове наповнення передбачають: втілення ключових компетентностей, урахування вікових особливостей учнів, психології сприйняття дитиною творів художньої літератури, особливості сучасного навчального процесу в середній школі, право вибору (для вчителя і учня), особливості сучасного інформаційно-комунікативного простору, національних процесів державотворення, загальносвітових процесів глобалізації тощо.

Отже, програмою передбачається засвоєння певного кола усвідомлених літературних знань (змісту творів, авторів, окремих фактів біографії письменників тощо), умінь і навичок оперувати ними в процесі читання творів та їх текстового аналізування.

Шкільний курс «Українська література» спрямовується на: підвищення загальної освіченості громадянина України; досягнення належного рівня сформованості вміння «читати й усвідомлювати прочитане», «прилучатися до художньої літератури, а через неї – до фундаментальних цінностей культури»; розширення культурно-пізнавальних інтересів учнів; сприяння всебічному розвитку, духовному збагаченню, активному становленню й самореалізації особистості в сучасному світі; виховання національно свідомого громадянина України; формування і утвердження гуманістичного світогляду особистості, національних і загальнолюдських цінностей.

Програму розроблено з урахуванням вимог нового Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами (від 21 серпня 2013 р. № 607 Київ), Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392. Типового навчального плану для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення з українською мовою навчання, Типових навчальних планів середньої школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (далі ТПМ) з навчанням українською мовою та з мовами навчання національних меншин. До програми з курсу «Українська література » для 6-7-го класів учнів з ТПМ внесено корекційну колонку яку було розроблено з урахуванням особливостей дітей з порушенням опорно-рухового апарату. В ній міститься детальна інформація щодо формування тих компонентів психологічної структури читання, загальнонавчальної діяльності, особистісних якостей, які є основою якісного засвоєння всіх знань, умінь і навичок, що передбачені програмою, з урахуванням загальних та індивідуальних особливостей мовленнєвого розвитку учнів.

6-й клас

Усього — 70 год. На тиждень — 2 год.

Текстуальне вивчення творів — 51 год.

Повторення та узагальнення — 2 год.

Література рідного краю — 4 год.

Позакласне читання — 4 год.

Розвиток мовлення — 4 год. (у межах годин на текстуальне вивчення).

Виразне читання — 2 год. (у межах годин на текстуальне вивчення).

Резервний час — 7 год.

1	1	<p>ВСТУП Книжка в житті людини. Письменник — особливо обдарована людина, його праця над художнім твором. Розповідь про те, як «робиться книга». Сучасний читач і його роль у новому «житті» твору.</p>	<p>Знати про рукописні книги часів Київської Русі, про автора «Повісті временних літ» Нестора Літописця.</p> <p>Розуміти роль книжки в житті людини; складність і особливість процесу творчості, місце у ньому уяви й фантазії митця; роль читача в «житті» художнього тексту.</p> <p>Розуміти ставлення до дійсності звичайної людини і письменника; ставлення до літературного твору читача і письменника. Знати, де можна «зустрітись» з літературою (літературні журнали, радіопередачі, телебачення, театр, книгарні, бібліотеки, Інтернет).</p> <p>Уміти аргументувати індивідуальні читацькі інтереси. <i>Усвідомлення потреби шанобливого ставлення людей до книжки, до освіти.</i></p>	<p>Розширення уявлень про особистість письменника шляхом повернення уваги до біографічного матеріалу.</p> <p>Розвиток уміння аналізувати художні твори, шляхом формування стійкого інтересу до читання, до української книжки шляхом поглиблення уявлень про культуру мовлення, розширення власного досвіду та засвоєння необхідної суми знань з допомогою вчителя.</p> <p>Розвиток навички аргументувати індивідуальні читацькі інтереси; виховання шанобливого ставлення до книги, до освіти, поваги до письменницької праці.</p> <p>Удосконалення звуковимови у процесі читання тексту (з дотриманням норм орфоепії) та правильного їх наголошування під час читання, формування чіткості та розбірливості мовлення шляхом розвитку мовленнєвого дихання.</p> <p>Удосконалення умінь користуватися довідковою літературою.</p> <p>Формування умінь переказувати прочитане з опорою на план; самостійно читати твір з використанням певних завдань (знайти опис певного факту); уміння (практично) визначати жанр твору.</p> <p>Формування здібності до повноцінного сприйняття художнього слова шляхом усвідомлення образності словесного мистецтва, пояснення значення образних виразів, які використано автором твору з допомогою вчителя.</p>
2	9	<p>ЗАГАДКОВО ПРЕКРАСНА І СЛАВНА ДАВНИНА УКРАЇНИ <i>Календарно-обрядові пісні</i> Роль і місце пісні в житті українців. Головні календарні обряди. Народна обрядова пісня, її різновиди. <i>Пісні літнього циклу: «У ржі на межі», «Ой біжить, біжить</i></p>	<p>Знати про виникнення народної обрядової поезії, її різновиди. Вміти розповідати про головні календарні обряди українців. Розрізняти і називати різновиди календарно-обрядових пісень.</p> <p>Уміти виразно і вдумливо читати їх, коментувати зміст, виокремлювати й пояснювати художні засоби.</p> <p>З'ясувати роль колискової пісні в житті людини, уміти описати образ матері над колискою дитини (за літера-</p>	<p>Розвиток умінь артикуляційно правильно вимовляти складні слова, враховуючи норми орфоепії та правильно їх наголошувати під час читання.</p> <p>Розвиток слухової уваги, пам'яті та самоконтролю за звуковим оформленням мовлення.</p> <p>Формування умінь орієнтуватися у структурі тексту, знаходити смислові зв'язки між його частинами. Усвідомлювати причинно-наслідкові зв'язки в тексті.</p> <p>Удосконалення технічних особливостей читання шляхом уміння змінювати</p>

		<p>мала дівчина», «Проведу я русалочки до бору» (русальні); «Заплету віночок», «Ой вінку мій, вінку», «Купайло, Купайло!»(купальські); «Маяло житечко, маяло», «Там у полі криниченька» (жниварські) – на вибір.</p> <p>Пісні зимового циклу: «Ой хто, хто Миколая любить», «Засівна», «Нова радість стала», «Добрий вечір тобі, пане господарю!», «Щедрик, щедрик, щедрівочка»(на вибір).</p> <p>Веснянки: «Ой весна, весна – днем красна», «Ой кувала зозуленька», «А в кривого танця» (на вибір)</p> <p>Народні колискові пісні</p> <p>«Ой ти, коте, коточок», «Ой ну, люлі, дитя, спать». Провідні мотиви, лексичні особливості колискових.</p> <p>Календарно-обрядові пісні рідного краю.</p> <p>ТЛ: народна пісня, колискова, повтори (рефрен), анафора.</p>	<p>турою та живописом).</p> <p><i>Формування прагнення відроджувати і вивчати оригінальну творчість народу. Виховання поваги до прадавніх вірувань наших предків, гордості за свій талановитий народ. Виховання почуття любові до своїх рідних.</i></p> <p>Розвивати вміння висловлювати власні роздуми про тепло рідного дому.</p> <p>Вивчити напам'ять: 1 пісню</p>	<p>темп читання (з урахуванням мовленевих можливостей учня).</p> <p>Розвиток уявлень про культуру суспільства, становлення духовної особистості людини, нації. Розвиток образного мислення.</p> <p>Формування моральних та духовних цінностей шляхом аналізу змісту прочитаного під керівництвом учителя.</p> <p>Формування повноцінного відчуття художнього твору за рахунок розвитку уміння сприймати виразно-зображувальні засоби мови і відтворювати їх у своїй уяві (образи адекватні авторському тексту).</p> <p>Формування уміння розрізняти види народних пісень (історичні, родинно-побутові, соціально-побутові, коломийки, обрядові).</p> <p>Усвідомлення ролі і місця пісні в житті народу; розвиток стійкого інтересу до усної народної творчості як вагомого духовного спадку народу; виховання любові та пошани до духовної спадщини наших пращурів під керівництвом учителя.</p> <p>Виховання поваги до прадавніх вірувань наших предків, доброти, щирості, бажання дарувати радість іншим; прищеплювати гордості за свій талановитий народ.</p> <p>Формування уміння висловлювати власну думку про значення рідного дому, виховання почуття любові та шани до своїх рідних за рахунок розвитку зв'язного мовлення, з опорою на проведення бесіди про своїх рідних.</p> <p>Формування уміння виразно декламувати щедрівки за рахунок розвитку інтонаційних компонентів мовлення.</p>
3	3	<p>Пісні літературного походженням «Ще не вмерла Україна» П. Чубинського, М. Вербицького – національний гімн нашої держави.</p> <p>Легенда про дівчину-Україну, яку Господь</p>	<p>Розуміти і вміти пояснити специфіку пісні літературного походження.</p> <p>Переказувати історію створення національного гімну.</p>	<p>Виховання пошани до національних святинь, до України та її народу шляхом проведення бесіди, наведення прикладів, розвитку операції генералізації.</p> <p>Розвиток варіативного мислення.</p> <p>Формування уміння працювати з джерелом інформації: текстом, довідковою літературою (у відповідності із завданням вчителя).</p> <p>Формування ставлення до художнього</p>

обдарував піснею та її зв'язок із «Молитвою» **О. Кониського**, духовним гімном України. «**Ой, у лузі червона калина похилилася**» **С. Чарнецького** і **Г. Труха** – пісня, що стала народною. **Д. Луценка** – популярна пісня про столицю України. Патріотичні мотиви, героїчний пафос пісень літературного походження. **ТЛ:** гімн, пафос, символ

Висловлювати судження про значення національного гімну в житті народу. Розповісти про зв'язок народної легенди про дівчину-Україну, з «Молитвою» О.Кониського. Виразно і вдумливо читати пісні. Визначати і коментувати провідні мотиви, пояснювати роль символів у них.

твору як засобу розвитку особистості.

Формування умінь аналізувати первинну інформацію за запитаннями вчителя; диференціювати за змістом речення з однаковим словесним складом, але різним логічним наголосом, вимовляти і читати такі речення.

Формування умінь розрізняти речення з різним інтонаційним оформленням та умінь передавати інтонацію у власному мовленні.

Виховання любові до рідної землі, до української пісні, пошани до стрілецьких пісень, їхніх авторів, поважне ставлення до національної історії.

Формування естетичного смаку, умінь пояснити роль символів; сприяти духовному розвитку, спонукати до вивчення історії української культури, поважного ставлення до національної історії, виховання поваги до історичного минулого нашого народу, усвідомлення своєї причетності до історичних процесів.

Виховання почуття патріотизму, віри у щасливе майбутнє свого народу; плекати естетичні смаки.

Удосконалення навички виразного читання та аналізу ліричних творів; формування умінь аналізувати зміст тексту твору за запитаннями учителя.

Формування умінь пояснювати значення незрозумілих слів і виразів. Придумування зачину і основної частини невеликого твору. Умінь відтворювати зміст тексту з урахуванням специфіки мови твору.

Розширення обсягу словника за рахунок художніх засобів вірша:

– епітетів (море зелене, тихий день, закохані мрії, натомлене місто, мирний лагідний сон);

– порівнянь (вогні, як намисто; вечорів оксамит, мов щастя прибій тощо);

– метафор (море грає, день догора тощо).

Розвиток вміння виокремлювати головне з інформаційного потоку з опорою на план;

– висловлювати свої думки, аргументувати їх прикладами, власними спо-

			<p>Вивчити напам'ять: гімн «Ще не вмерла Україна» і 1 пісню (на вибір).</p>	<p>стереженнями.</p> <p>Розвиток культури зв'язного мовлення, логічного мислення, вербальної короткочасної та довготривалої (вербально-слухової) пам'яті, уваги.</p>
4	2	<p>Микола Вороний. «Євшан-зілля» Коротко про письменника. Патріотичні почуття й толерантне ставлення до інших народів. Роль слова, пісні, історії в житті будь-якої людини. Краса природи рідного краю. ТЛ: ліричний герой, ліро-епічний твір, поема.</p>	<p>Знати коротко про письменника.</p> <p>Виразно і вдумливо читати поему.</p> <p>Вміти розповідати про її історичну основу, її зв'язок з народною легендою (за літописом), визначати головну думку.</p> <p>Розповісти про життя ханського сина у полоні руського князя й пояснити, чому він забув рідний край. Охарактеризувати образ юнака-половця.</p> <p>Співвідносити давноминулі події, описані в поемі, з сучасністю.</p> <p>Висловлювати власне розуміння почуття патріотизму.</p>	<p>Розширення уявлень про особистість письменника та його героїв шляхом привернення уваги до біографічного матеріалу.</p> <p>Удосконалення навички читання шляхом дотримання правильної вимови слів та правильного їх наголошування під час читання.</p> <p>Розширення словника шляхом тлумачення значення незрозумілих слів і виразів в тексті. Пояснення значення образних виразів, які вжито автором, для зображення вчинків і мови героя твору.</p> <p>Формування уміння зіставляти, порівнювати, аналізувати; усвідомлено розрізнявати частини тексту (пролог, основну частину, епілог); розуміння ролі слова, пісні, історії в житті людини, краси природи рідного краю.</p> <p>Розвиток умінь зосереджувати увагу на художньому означенні, що підкреслює характерні риси портрету.</p> <p>Виховання інтересу до пізнання історії рідного краю, його духовної спадщини.</p> <p>Розуміння значення історичної пам'яті для кожної людини як усвідомлення приналежності до свого народу, національної свідомості, вірності Батьківщині.</p> <p>Розвиток умінь порівнювати та співвідносити сучасне і минуле. Знаходити спільне, робити узагальнення.</p> <p>Формування уміння співвідносити та порівнювати, усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків, розуміння мотиву дійових осіб, розвиток пам'яті.</p> <p>Тлумачення вчителем поняття патріотизм й толерантність. Розвиток вміння висловлювати власне розуміння почуття патріотизму й толерантного ставлення до інших народів.</p>

5	3	<p>Тарас Шевченко. «Думка» («Тече вода в синє море...»), «Іван Підкова» (без вступу)</p> <p>Відомості про перебування поета в Санкт-Петербурзі. Патріотичні мотиви творів Т. Шевченка, їхній героїчний пафос, зображення в них історичного минулого. Специфіка ліричних і ліро-епічних творів.</p>	<p>Знати і розповідати основні відомості про життя Т.Шевченка в Санкт-Петербурзі.</p> <p>Знати зміст творів. Виразно й осмислено читати їх.</p> <p>Уміти визначати провідний мотив вірша «Думка», пояснювати роль художніх засобів.</p> <p>Розкрити історичну основу поеми «Іван Підкова», риси і поведінку козацьких ватажків, їхні стосунки з підлеглими.</p> <p>Пояснити особливості художніх засобів зображення штурмового моря, бою.</p>	<p>Розширення уявлень про особистість письменника та його героїв шляхом привернення уваги до біографічного матеріалу. Виховання почуття пошани до творчості Великого Кобзаря, повагу до історичного минулого нашої країни, патріотичні почуття.</p> <p>Удосконалення умінь виразного читання. Формування прийомів регулювання темпу читання залежно від жанрової специфіки твору. Уміння пришвидшувати чи уповільнювати темп читання (за завданням учителя).</p> <p>Виховання почуття пошани до життєвого і творчого шляху Т.Г.Шевченка.</p> <p>Формування уміння знаходити в тексті засоби художньої виразності (порівняння, епітети, метафори).</p> <p>Удосконалення артикуляційної моторики (повторення точних, диференційованих рухів органами артикуляції, необхідних для правильної вимови певних звуків); вміння диференціювати звуки, вимова яких була порушеною.</p> <p>Розвиток самоконтролю за вимовою звуків у власному мовленні та мовленні оточуючих.</p> <p>Усвідомлення того, що героїзм і мужність – ознаки лицарських чеснот українських козаків, заповідані як духовний спадок нащадкам. Осмислення духовного зв'язку з історичним минулим рідного народу.</p> <p>Формування уміння використовувати подані у творі характеристики героїв.</p> <p>Формування уміння описувати портрет використовуючи різні художні засоби (епітети, метафори тощо).</p> <p>Розвиток читацького сприймання (емоційної чутливості, об'єктивного, творчого читацького уявлення) шляхом проведення бесіди та різних видів переказів.</p> <p>Усвідомлення ролі метафори для ліричного твору; виховання творчої уяви, любові до поетичного слова, пошани до класиків української літератури.</p> <p>Розвиток активного словника, пам'яті, уваги, варіативного мислення, вміння співставляти, узагальнювати, робити правильні висновки.</p>
---	---	---	---	--

			<p>Вивчити напам'ять: «Думка».</p>	<p>Формування образного та логічного мислення, висвітлення власних суджень з приводу прочитаного; Розвиток сприйняття, пам'яті.</p>
6	4	<p>В.Рутківський «Джурри козака Швайки» Творчість відомого українського письменника. Твір про волелюбних, сміливих героїв, які вміють вистояти у складних ситуаціях. Тема боротьби українських козаків проти татарської орди.</p>	<p>Вміти визначити історичну основу твору; знаходити і коментувати описи природи, портрети персонажів; висловлювати власні судження про геройство та вміння з честю вийти із найскладніших ситуацій козака-характерника Швайки та його юних помічників Грицика та Санька; аналізувати роль художніх засобів.</p> <p>Усвідомлення лицарства, сміливості, фізичної, духовної сили наших предків. Виховання й утвердження цих якостей у наш час.</p>	<p>Розширення уявлень про особистість письменника та його героїв шляхом привернення уваги до біографічного матеріалу. Удосконалення навички читання шляхом дотримання правильної вимови слів та правильного їх наголошування під час читання. Розширення словника шляхом тлумачення значення незрозумілих слів і виразів в тексті. Розуміння значення історичної пам'яті для кожної людини як усвідомлення приналежності до свого народу, національної свідомості, вірності Батьківщині. Формування таких рис характеру як: мужність, цілеспрямованість, наполегливість, прагнення до самовдосконалення.</p>
7	3	<p>Я І СВІТ Леся Українка (Лариса Петрівна Косач). «Мрії», «Як дитиною, бувало...», «Тиша морська», Дитинство поетеси, роль родини у її вихованні. Неповторний світ дитинства в цих поезіях. Образ мужньої, сильної духом дівчинки, її життєрадісний погляд на світ, вільнолюбство, впевненість, розвинена уява. Значення мистецтва у житті людини.</p>	<p>Розповідати про дитинство Лесі Українки, її мужність, талановитість.</p> <p>Усвідомлювати і вміти пояснити мотив глибокого родинного зв'язку дитини з батьками. Характеризувати образ ліричної героїні. Висловлювати власні роздуми про неї.</p>	<p>Розширення уявлень про особистість письменниці шляхом привернення уваги до біографічного матеріалу. Удосконалення навички читання складних за структурою слів; усвідомлення цінності для людини та її життя оптимістичного погляду на світ; Виховання почуття любові до батьків, родини, формування таких рис характеру як: мужність, цілеспрямованість, наполегливість, прагнення до самоосвіти. Розвиток уміння співпереживати ліричному герою, перейматися його долею шляхом усвідомлення розвитку уяви та асоціативного мислення. Розвиток гнучкості та дивергентності мислення (уміння переказувати вірші словами). Формування уміння диференціювати прозове і віршоване мовлення. Збагачення словникового запасу за рахунок усвідомлення художніх засобів; уміння добирати риму.</p>

			<p>Вивчити напам'ять: «Як дитиною, бувало...»</p>	<p>Формування умінь виразно читати поетичні твори шляхом розвитку читацьких емоцій, власної уяви, умінь дотримуватись логічного наголосу, пауз відповідно до розділових знаків, а також граматично правильно і послідовно висловлювати свої думки (з опорою на питання вчителя).</p> <p>Виховання свідомого ставлення до добра і зла. Розвиток вербально-слухової пам'яті.</p>
8	4	<p>Володимир Винниченко. «Федько-халамидник» Цікава історія з життя письменника. Художня розповідь про дивовижного хлопчика Федька, його життя і пригоди, стосунки з однолітками. Щедрий на добро внутрішній світ героя. Федько як особистість. ТЛ: головний герой, другорядні герої.</p>	<p>Розповісти цікаві епізоди з життя письменника. Знати зміст оповідання.</p> <p>Виразно і вдумливо читати найбільш вражаючі епізоди.</p> <p>Вміти проаналізувати епічний твір. Назвати риси характеру Федька, що вирізняють його з-поміж друзів-однолітків. Уміти прокоментувати їх, висловлювати своє ставлення до літературних героїв. Аналізувати роль художніх засобів у творі, знаходити портрет, пейзаж, діалоги.</p> <p>Вміти сформулювати основну думку оповідання і висловити своє ставлення до зображеного.</p>	<p>Виховання інтересу до самостійного читання та любові до художньої літератури; формування зв'язного мовлення шляхом повернення уваги до біографічного матеріалу, розширення уявлень про цікаві епізоди з життя письменника.</p> <p>Формування навичок виразного читання на основі розвитку ритміко-інтонаційних компонентів мовлення та коментування прочитаного, різних видів переказу (на вибір вчителя).</p> <p>Формування умінь висловити думку іншими словами; усвідомлення найважливіших цінностей моралі та етики, що роблять людину душевно багатою і щедрою на добро, порядність, чесність.</p> <p>Формування умінь аналізувати епічний твір шляхом емоційної чуйності та об'єктивної читацької уяви.</p> <p>Розвиток умінь порівнювати явища, події, поняття; умінь зіставляти та порівнювати образи персонажів художнього твору.</p> <p>Формування умінь складати різні види усних характеристик героя як синтезуючий етап у вивченні образу персонажу; умінь здійснювати аналіз художніх засобів шляхом їх диференціації (портрета, пейзажу, діалогу тощо).</p> <p>Розвиток гнучкості мислення за рахунок знаходження нестандартного рішення складної ситуації і формування умінь переконувати (аргументувати власну думку).</p>
9	2	<p>Станіслав Чернілевський. «Теплота родинного інтиму...», «Забула внучка в баби черевички...» Настрої і почуття, висвітлені в поезіях (лю-</p>	<p>Виразно й усвідомлено читати вірші. Вміти коментувати відчуття, висловлені в цих творах.</p> <p>Вміти співвідносити їх із власними, пережитими особисто.</p>	<p>Удосконалення навички читання віршів шляхом повторного читання, пояснень окремих слів і виразів, тлумачення смислу речень. Умінь визначати провідну думку твору, орієнтуючись на відношення автора до описуваних подій (що виявляється в осуді чи схваленні</p>

		<p>бов, доброта, висока духовність).</p> <p>ТЛ: віршові розміри ямб, хорей.</p>		<p>дій героїв).</p> <p>Формування уміння аналізувати ліричні вірші, вводити дітей у світ художніх образів через почуття, а далі вести від почуттів до думок, до висновків; формування оціночних суджень, уміння співвідносити почуття автора з власними, пережитими особисто.</p> <p>Формування уміння розрізнявати віршові розміри (ямб, хорей) шляхом усвідомлення ритму вірша та уміння добирати риму.</p> <p>Розвиток мовленнєвого дихання, уміння дотримуватися логічного наголосу.</p> <p>Формування уміння коментувати відчуття, висловлені в цих творах; виховання почуття поваги до творчості С. Чернілевського, батьків, рідної оселі, близької людини, рідного краю.</p>
10	2	<p>Ірина Жиленко.«Жар-Птиця», «Підкова», «Гном у буфеті»</p> <p>Поетичні роздуми про дружбу, доброту, красу, про людське щастя і шляхи до нього, про те, що може врятувати сучасний світ.</p>	<p>Розуміти, що світ дитинства – вічне джерело сили, натхнення, мрій, фантазій. Виразно й усвідомлено читати поезію. Вміти прокоментувати їхній зміст, знайти і пояснити художні засоби.</p> <p>Вміти висловлювати власні роздуми про щастя і шляхи до нього, про цінності, які потрібно берегти в сучасному світі.</p>	<p>Розвиток фантазії, уяви, відчуття слова, спостережливості, усвідомлення різноманітності навколишнього світу.</p> <p>Формування навички усвідомленого читання поезії шляхом розвитку інтонаційних компонентів мовлення (ритму; мовленнєвого дихання, логічного наголосу тощо), усвідомлення їх ролі для поезії.</p> <p>Розвиток самоконтролю за власною звуковимовою.</p> <p>Розвиток уміння користуватися художніми засобами (епітетами, синонімами, антонімами, метафорою тощо) при формулюванні власної думки відповідно до власних мовленнєвих можливостей, через естетичне сприймання художніх творів, вміння помічати прекрасне у навколишньому світі й розуміти красу в зображенні життя художніми засобами; уміння бачити красу навколо, цінувати доброту, щирість, людяність; виховання любові до прекрасного.</p>

11	1	<p>Ігор Калинець. «Стежечка», «Блискавка», «Веселка», «Криничка», «Дим» (зб. «Дивосвіт») – на вибір</p> <p>Один із талановитих українських поетів, який пише і для дітей. Цікавий епізод із його життя. Своєрідність форми його поезій. Образ найдорожчої людини – мами. Відчуття, навіяні великодньою поезією «Писанки</p>	<p>Розуміти метафоричність поезій.</p> <p>Вміти характеризувати образ мами.</p> <p>Виразно і вдумливо читати вірші.</p> <p>Вміти коментувати образне бачення світу, явищ природи у них.</p> <p>Пояснювати поєднання у творі уявного, фантастичного і реального</p> <p>Висловлювати власне бачення образів стежечки, блискавки, веселки тощо.</p> <p>Вивчити напам'ять: 1 вірш (на вибір). <i>Формування естетичного сприйняття</i></p>	<p>Розширення уявлень про особистість письменника та його героїв шляхом привернення уваги до біографічного матеріалу.</p> <p>Удосконалення навички читання віршів шляхом повторного читання, пояснень окремих слів і виразів, тлумачення смислу речень.</p> <p>Формування уміння диференціювати прозове і віршоване мовлення, аналізувати ліричні вірші, вводити дітей у світ художніх образів через почуття.</p> <p>Розвиток гнучкості та дивергентності мислення (уміння переказувати вірші словами).</p> <p>Збагачення словникового запасу за рахунок усвідомлення художніх засобів; уміння користуватися художніми засобами (епітетами, синонімами, антонімами, метафорою тощо), уміння добирати риму при формулюванні власної думки відповідно до власних мовленнєвих можливостей.</p>
12	4	<p>Емма Андієвська. «Казка про яян», «Говорюща риба»</p> <p>Сучасна українська письменниця і художниця. Її казки-притчі. Добро і любов до світу. Порухення питань моралі, дружби, сили слова. Прихований повчальний зміст творів. Принципи толерантного ставлення до інших, вірності мріям, прагнення гармонії зі світом.</p> <p>ТЛ: притча.</p>	<p>Розуміти поняття притчевості в мистецтві.</p> <p>Виразно і вдумливо читати казки. Виокремлювати фантастичні елементи у них.</p> <p>Уміти визначити головну думку кожного з творів, відшукавши в них ключові фрази.</p> <p>Сформулювати власні висновки про твори та про їх основні ідеї.</p>	<p>Виховання почуття поваги, любові до творчості Емми Андієвської, морально-етичних цінностей, що допоможуть бачити і розуміти красу світу; прищеплювати інтерес до пізнання нового.</p> <p>Розвиток навички виразного читання (робота над планом, композицією тексту; використання коментованого, повторного читання тощо).</p> <p>Усвідомлення повчального впливу казки.</p> <p>Формування вміння визначати головну думку і ключові фрази казки, висловлювати свої думки про прочитане.</p> <p>Розвиток зорового контролю шляхом створення відповідних умов читання.</p> <p>Формування вміння виділяти головну думку твору, характеризувати героїв, розрізняти реальне і фантастичне, висловлювати власні міркування про зміст казки.</p> <p>Розвиток образного мислення; прищеплення почуття милосердя, доброти, поваги до літніх людей, уважного ставлення до ближнього, чуйності; усвідомлення художніх засобів виразності в казковому тексті. Уміння дотримувати-</p>

			<p><i>Усвідомлювати морально-етичні цінності, що допомагають бачити і розуміти красу і приваби світу, гармонійно і щасливо жити в ньому.</i></p>	<p>ся паузи як узагальнення промовленого (особливості читання закінчення казки).</p> <p>Формування вміння виразно читати казку відповідно до власних граматико-фонетичних можливостей учня; розвиток діалогічного мовлення.</p> <p>Виховання поваги до морально-етичних цінностей, що допомагає бачити і розуміти красу і приваби світу, гармонійно і щасливо жити в ньому.</p> <p>Формування оціночних суджень за аналогією.</p>
13	6	<p>ПРИГОДИ І РОМАНТИКА Всеволод Нестайко. «Тореадори з Васюківки» В. Нестайко – відомий у світі український дитячий письменник. Пригодницький захоплюючий сюжет, мрія і дійсність, смішне, комічне, романтичне в його пригодницькій повісті для дітей.</p>	<p>Знати основне про письменника. Розуміти поняття романтичного і пригодницького. Уміти визначити жанр твору. Самостійно ознайомитися зі змістом фрагментів (розділи 1–4).</p> <p>Уміти аналізувати поведінку героїв, їхні вчинки, моральний вибір у різних життєвих ситуаціях.</p> <p>Характеризувати улюбленого героя, аргументувати свій вибір, розкрити риси його вдачі. Виокремлювати, виразно читати і коментувати найцікавіші епізоди тексту.</p> <p>Аналізувати зв'язок пригодницького і звичайного, комічного і нейтрального. Уміти висловлюватися про зв'язок прочитаного з власними життєвими спостереженнями.</p>	<p>Розвиток навичок вдумливого, виразного читання шляхом удосконалення чіткості артикуляційних укладів, уміння розрізняти романтичний жанр від пригодницького; розвиток ритміко-інтонаційної сторони мовлення (уміння дотримуватись у процесі читання логічних пауз, гучності голосового тону тощо).</p> <p>Удосконалення навички читання мовчки.</p> <p>Формування уміння коментувати прозові твори, з опорою на питання вчителя, збагачення словникового запасу шляхом тлумачення незнайомих слів (використовуючи довідкову літературу).</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення шляхом уміння у процесі переказу захоплюючого сюжету з опорою на план, актуалізувати власні емоції щодо поведінки героїв та їх вчинків.</p> <p>Розвиток уміння характеризувати поведінку героїв, їх вчинки, уміння висловити власну думку та відстоювати її враховуючи власні мовленнєві можливості;</p> <p>Удосконалення вибіркового читання шляхом читання найцікавіших епізодів твору за ролями.</p> <p>Привернення уваги (під час читання) до виразно-зображувальних засобів, за рахунок дотримання техніки читання (правильного мовленнєвого дихання, уміння змінювати висоту голосу, прискорювати та уповільнювати темп та тембр голосу у процесі читання, дотримання пауз, логічного наголосу, правильної звуковимови, інтонації тощо).</p>

			<p><i>Вміти толерантно й аргументовано доводити свою думку, відстоювати власну позицію.</i></p>	<p>Розвиток творчої уяви та фантазії; толерантно й аргументовано передавати свою думку з допомогою вчителя..</p> <p>Виховання оптимістичного світогляду; поваги до старших, уваги до молодших, позитивне ставлення до життя за рахунок актуалізації набутих знань..</p> <p>Розвиток уміння аналізувати та узагальнювати прочитане, порівнювати та розрізняти звичайне, комічне і нейтральне шляхом усвідомлення прочитаного.</p> <p>Формування вміння толерантно й аргументовано доводити свою думку, граматично правильно оформлюючи її. Уміння виділяти з потоку інформації головне.</p>
14	5	<p>Ярослав Стельмах. «Митькозавр з Юрківки, або Химера лісового озера»</p> <p>Таємничі, веселі й незвичайні події в повісті, передані образним словом. Допитливість, винахідливість, кмітливість хлопчиків – головних героїв.</p>	<p>Уміти переказувати зміст уривка повісті, визначити кульмінаційний епізод у ній. Характеризувати образи Сергія і Митька, їхню поведінку в складній ситуації. Висловлювати власні роздуми про місце уяви, фантазії, романтичності в житті сучасної людини. Знаходити у тексті реальні (звичайні) та пригодницькі події.</p> <p><i>Усвідомлення значення романтичності, життєлюбства в житті людини.</i></p>	<p>Формування позитивного, зацікавленого ставлення до читання, за рахунок збільшення рівня читацької активності.</p> <p>Формування уміння переказувати зміст уривка повісті, визначити кульмінаційний епізод у ній, спираючись на план.</p> <p>Розвиток уміння аргументовано і граматично правильно оформлювати власну думку шляхом актуалізації отриманих знань.</p> <p>Розвиток уміння коментувати найцікавіші моменти твору (за рахунок розвитку уяви), вміння уявляти ситуацію та емоційно виконувати різні ролі.</p> <p>Розвиток вміння аналізувати художній твір, характеризувати його героїв, розвивати критичне мислення; почуття дружби, поваги, взаєморозуміння й толерантності шляхом перенесення набутого читацького досвіду до інших умов.</p> <p>Закріплення правильної звуковимови на матеріалі слів різної складової структури.</p>
15	4	<p>Леся Воронина. «Таємне Товариство бязувів, або засіб від переляку №9»</p> <p>Леся Воронина - сучасна письменниця, авторка багатьох книг для дітей. Фантастична,</p>	<p>Знати основне про письменницю</p> <p>Переказувати зміст твору,</p>	<p>Розширення уявлень про особистість письменника та його героїв шляхом привернення уваги до біографічного матеріалу.</p> <p>Виховання почуття пошани до творчості Л. Ворониної, позитивних рис характеру, мужності, прищеплення поваги до гідності людини.</p> <p>Формування уміння переказувати</p>

		<p>романтична, багатоепізодна, повість про виховання гідності та мужності. Стосунки між різними поколіннями в родині. ТЛ: сюжет.</p>	<p>висловлюватися про своє сприйняття твору.</p> <p>Характеризувати образ головного героя Кліма, розмірковувати, як виховувати у собі риси сміливості, хоробрості, кмітливості.</p> <p><i>Формування позитивного світогляду, розвиток вільного висловлення думки, вміння дискутувати, прищеплювати інтерес до пізнання нового, виховувати прагнення до самовдосконалення, самореалізації в ім'я добра.</i></p>	<p>зміст твору за самостійно складеним простим планом чи з опорою на, складений з допомогою вчителя, складний план, підпорядковуючи висловлювання темі, основній думці та авторському задуму.</p> <p>Формування уміння знаходити спільне та відмінне, співставляти характерологічні особливості стосунків між різними поколіннями в родині, порівнювати їх.</p> <p>Введення поняття толерантності і уміння аргументовано доводити свою думку, відстоювати власну позицію.</p> <p>Розвиток уміння правильно передавати думки та відчуття героїв, давати оцінку подіям, характеризувати героїв твору (за рахунок розвитку аналітичних здібностей та уваги) та відповідати на питання вчителя</p> <p>Виховання шанобливого ставлення до художнього слова, його творців; пошани до людей старшого покоління шляхом спілкування.</p> <p>Розвиток творчих здібностей, логічного мислення, уміння зіставляти, узагальнювати, робити власні висновки за аналогією чи з опорою на зразок поданий вчителем.</p> <p>Формування позитивного світогляду, почуття гідності, мужності, прагнення до самовдосконалення, самореалізації.</p>
16	4	<p>ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення із найцікавішими письменниками-земляками, їхніми творами.</p>	<p>Запам'ятати імена і твори письменників-земляків.</p> <p>Вдумливо читати їхні твори, розглядати зміст та основні ідеї. Висловлювати власну думку про доробок письменників-земляків.</p>	<p>Виховання шанобливого ставлення до митців свого краю як до особливо обдарованих людей, співців рідної землі. Розвиток пам'яті.</p> <p>Вдосконалення навички виразного читання за рахунок розвитку інтонаційної сторони мовлення (дотримання пауз, логічного наголосу, темпу мовлення) точних, диференційованих рухів органів артикуляції, необхідних для правильної вимови звуків та розвитку контролю та самоконтролю за власною звуковимовою і мовленнєвим диханням.</p> <p>Формування уміння висловлювати власну думку з опорою на питання вчителя.</p> <p>Розвиток уміння мислити за аналогією.</p>
17	2	<p>УРОК-ПІДСУМОК</p>	<p>Вміти називати імена митців,</p>	<p>Розвиток довготривалої пам'яті за ра-</p>

		<p>Бесіда про твори, які вивчалися впродовж року й викликали найбільше зацікавлення.</p>	<p>твори яких вивчали упродовж року. Вміти розповідати про ті, які найбільше сподобалися, пояснити, чому.</p>	<p>хунок актуалізації набутих знань.</p> <p>Формування уміння висловлювати власну думку, позицію шляхом вміння складати різні види усних характеристик героїв, як синтезуючий етап у вивченні образу-персонажу. (з опорою на зразок педагога).</p> <p>Удосконалення зв'язного мовлення шляхом розвитку процесів словесного узагальнення й абстрагування, уміння будувати чіткі (з точним називанням термінів), розгорнуті описи, порівняння, класифікації й узагальнення об'єктів та явищ, що вивчаються (з опорою на зразок педагога).</p> <p>Формування уміння виділяти суттєві зв'язки між предметами та явищами, здійснювати формально-логічні операції з поняттями, судженнями, логічними структурами.</p> <p>Виховання почуття любові до книг, рідної мови, культури українців, їх звичаїв, обрядів, пошани до митців слова, відповідальності за доручену справу.</p> <p>Формування уміння застосовувати раніше засвоєні знання за рахунок розвитку прийомів інтелектуальної діяльності (порівняння, співставлення, аналізу, синтезу, узагальнення тощо).</p>
--	--	--	---	---

Усього — 70 год. На тиждень — 2 год.

Текстуальне вивчення творів — 54 год.

Повторення та узагальнення — 2 год.

Література рідного краю — 4 год.

Позакласне читання — 4 год.

Розвиток мовлення — 4 год. (у межах годин на текстуальне вивчення).

Резервний час — 6 год.

	Кількість годин	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи та очікувані результати
1	1	ВСТУП Художній твір як явище мистецтва, новий ірреальний світ, створений письменником. Його особливість і значення. Функції мистецтва.	Розуміти функції літератури як мистецтва слова і називати їх. Висловлювати міркування з приводу функцій мистецтва, його місця в житті людини. <i>Усвідомлення потреби зацікавлення мистецтвом, його впливу на людину.</i>	Формування здібності до аналізу художнього твору, як явища мистецтва. Формування розуміння з одного прослуховування фактичного змісту незнайомого тексту (з допомогою вчителя). Ознайомлення з функціями словесного мистецтва, засобами суміжних видів — малювання, музики інсценування тощо. Розвиток сприймання та адекватного оцінювання прочитаного чи почутого. Підвищення культури мовлення за рахунок роботи над мовленнєвим диханням, чіткістю і розбірливістю мовлення, дикцією. Формування читацької самосвідомості шляхом усвідомлення рівня свого читацького розвитку.
2	4	ГУМОРИСТИЧНІ ТВОРИ Гумористичне і сатиричне зображення. Жанрова різноманітність гумористичних творів (анекдоти, байки, усмішки, гуморески, співомовки та ін.). Велика роль гумору в житті українців. Леонід Глібов. «Щука», «Муха і Бджола», «Жаба і Віл» Визначний український	Розуміти роль гумору в житті українців. Знати жанри гумористичних творів, називати їх. Уміти розповісти про особливість побудови байки. Виразно і вдумливо читати твори Л. Глібова, коментувати їхній прихований зміст. Уміти виокремити основну думку кожної байки, пояснити алегори-	Усвідомлення гумору в житті українського народу. Формування уміння розрізнявати гумористичні твори за жанрами (анекдоти, байки, усмішки, гуморески, співомовки та ін.). Формування уміння аналізувати твори Л. Глібова шляхом розвитку оціночних суджень. Розвиток кмітливості, творчої уяви, пам'яті, образного

		<p>байкар, поет. Викривальна і повчальна спрямованість байок письменника. Побудова байки. ТЛ: гумор, сатира, байка, алегорія, мораль.</p>	<p>чні образи. Вміти зіставляти описане в байках із сьогоденнішим реальним життям.</p> <p>Вивчити напам'ять: «Щука».</p>	<p>мислення шляхом розвитку уміння керувати своїми емоціями (тактовно реагувати на іронію, гумор).</p> <p>Привернення уваги при читанні до інтонації, ритму, рими, дикції.</p> <p>Розвиток мовленнєвого дихання шляхом виконання мовленнєвих вправ..</p> <p>Формування уміння коментувати алегоричні твори; сприяти вихованню оптимістичного погляду на життя, почуття гумору.</p> <p>Розвиток вміння визначати основні ознаки байки, з'ясовувати їх ідейно-тематичне спрямування з допомогою вчителя;розвивати образне мислення.</p> <p>Розвиток вміння порівнювати, зіставляти описане із сьогоденням за аналогією.</p> <p>Вдосконалення вміння виразно читати байки (шляхом розвитку інтонаційних засобів мовлення), передаючи настрій змісту байки та застосовуючи знання з теорії літератури.</p> <p>Розвиток логічного мислення за рахунок усвідомлення причинно-наслідкових зв'язків.(з опорою на допомогу вчителя).</p> <p>Розвиток уваги шляхом зосередження її на виразності читання та читанні по ролях.</p> <p>Розвиток творчої здібності, культури зв'язного мовлення, артистизму, пам'яті, уваги, емоційного сприйняття художнього слова, спостережливості.</p> <p>Формування уміння критично оцінювати себе й однокласників, толерантно реагувати на критику.</p> <p>Розвиток вербально-слухової пам'яті, уваги та контролю за звуковим оформленням мовлення.</p>
--	--	--	---	--

3	2	<p>Степан Руданський. «Добре торгувалось», «Запорожці у короля», Коротко про письменника. Співомовки С.Руданського – унікальне явище у світовій культурі. Висміювання моральних вад, негативних рис характеру, авторська симпатія до простої людини, до її розуму, кмітливості, почуття гумору, вміння посміятися над власною безпорадністю, вміння відстояти свою гідність. ТЛ: гумореска, співомовка, інверсія.</p>	<p>Розуміти вияв народної мудрості у гуморесках, викривальний пафос співомовок. Виразно й усвідомлено читати твори. Визначати іронічне ставлення до негативних рис характеру.</p> <p>Вміти тлумачити терміни «гумореска», «співомовка», «інверсія». Вміти виокремити основну думку кожного твору. Засвоїти особливості виразного читання цих творів.</p> <p>Характеризувати героїв і порівнювати їх. Пояснювати зв'язок історичних фактів із їх гумористичним відображенням у співомовках. Поглиблювати вміння проводити паралелі з сучасним життям. Обґрунтовувати власні спостереження над смішними ситуаціями в житті</p>	<p>Усвідомлення (з допомогою вчителя) того, що почуття гумору – ознака духовного здоров'я людини.</p> <p>Формування уміння користуватися інтонацією та відповідним темпом читання, а також дотримання пауз й логічного наголосу; індивідуальної спостережливості, бо відібрані факти і явища служать джерелом для створення цікавої діймової уяви.</p> <p>Формування усвідомлення прочитаного через копіювання інтонації поданої у зразку та читання у певному темпі (з урахуванням власних можливостей учня)</p> <p>Розвиток процесів словесного узагальнення й абстрагування за рахунок виділення суттєвих зв'язків між предметами та явищами. Уміння будувати розгорнуті висловлювання, порівнювати, класифікувати й узагальнювати об'єкти та явища, що вивчаються (з точним використанням термінів) з опорою на допомогу вчителя та дидактичний матеріал.</p> <p>Розуміння народної мудрості у гуморесках (з опорою на допомогу педагога).</p> <p>Формування уміння знаходити спільне та відмінне у характерологічних особливостях героїв твору, співставляти та порівнювати їх.</p> <p>Розвиток творчої здібності учнів; виховання почуття пошани, поваги до творчості С.Руданського, гумору як ознаки духовного здоров'я людини.</p> <p>Визначення ідейного спрямування, художніх особливостей співомовок; виховання уміння бачити і чути кмітливе слово, користуватися ним у</p>
---	---	--	--	---

				власному мовленні, розуміти жарт шляхом здійснення аналізу гумористичних творів.
4	2	<p>Павло Глазовий. «Еволюція», «Найважча роль», «Заморські гості», «Похвала»</p> <p>Іронічно-пародійна, викривальна спрямованість гумористичних і сатиричних творів.</p>	<p>Виразно і вдумливо читати твори.</p> <p>Вміти виокремлювати основні ідеї, аналізувати художні особливості гуморесок, проводити аналогії з власними спостереженнями.</p> <p><i>Розвиток уміння іронічно, критично, з почуттям гумору сприймати явища навколишньої дійсності й самого себе.</i></p> <p>Вивчити напам'ять: 1 гумореску (на вибір).</p>	<p>Вдосконалення вміння виразно читати гумористичні твори з опорою на поданий зразок виразного читання.</p> <p>Формування уміння розрізнявати різноманітні гумористичні твори за жанрами: усмішки, байки, співомовки, анекдоти, гуморески.</p> <p>Прищеплення почуття пошани до творчості видатного українського гумориста; виховання рис доброти, порядності, чуйності, поваги до рідної мови, культури, прищеплення школярам естетичного смаку.</p> <p>Розширення читацького кола шляхом уміння самостійно і свідомо вибирати і осмислено читати книжки.</p> <p>Виховання свідомого ставлення до власних вчинків, поваги до інших людей, шляхом розвитку уміння іронічно, критично, з почуттям гумору сприймати явища навколишньої дійсності й самого себе.</p> <p>Розвиток пам'яті.</p>
5	5	<p>ІЗ ПІСЕННИХ СКАРБІВ</p> <p>Суспільно-побутові пісні «Ой на горі та жінці жнуть», «Стоїть явір над водою», «Гомін, гомін по діброві», «Ой у степу криниченька»</p> <p>Висловлювання відомих людей про українські народні пісні. Їхнє ідейно-художнє багатство. Жанрово-тематичне розмаїття пісень (суспільно-побутові: козацькі, чумацькі, кріпацькі, солдатські, бурлацькі, заробітчани-</p>	<p>Розуміти пафос козацьких і чумацьких пісень.</p> <p>Підібрати висловлювання відомих людей про українські пісні, прокоментувати їх.</p> <p>Уміти вдумливо читати тексти пісень, коломийок.</p> <p>Уміти аналізувати</p>	<p>Формування уміння передавати настрій, емоційний стан через ритмоване наповнення – художню структуру (форму) твору(з опорою на зразок поданий вчителем)..</p> <p>Формування уміння коментувати відтворювати через поезію внутрішнє з'єднання з музикою (з опорою на допомогу вчителя).</p> <p>Читання тексту пісень, коломийок відповідно до норм української літературної мови, дотримання ритму коломийок з урахуванням індивідуальних мовленнєвих можливостей учня та опорою на зразок по-</p>

		<p>ські тощо). Трагічний і героїчний пафоси козацьких і чумацьких пісень. Коломийки «Дозвілля молоді», «Жартівливі коломийки» – «перли розсипаного намиста». Особливість жанру і його життєвість. Побудова, ритм коломийок. Життєствердний, гумористичний пафос.</p> <p>ТЛ: суспільно-побутові пісні, коломийки, пафос твору.</p>	<p>зміст, образи, настрій, з'ясовуючи художні засоби, специфічні ознаки народної пісні та коломийки.</p> <p><i>Осмилення значення пісенної спадщини українців, відродження і вивчення оригінальної творчості у наш час.</i></p> <p>Вивчити напам'ять: 1 пісня (на вибір).</p>	<p>даний вчителем</p> <p>Формування уміння підтримувати бесіду за змістом прочитаного з використанням елементів аналізу художніх засобів, специфічних ознак народної пісні та коломийки.</p> <p>Розвиток здібності до сприйняття художнього твору: за рахунок усвідомлення образотворчих засобів мови та уміння відтворювати у своєму уявленні образи, адекватні авторському тексту.</p> <p>Формування оцінного судження, уміння оцінювати текст з погляду його змісту, форми, задуму і мовного оформлення (з опорою на допомогу вчителя).</p> <p>Розвивати варіативність мислення.</p> <p>Розвиток пам'яті та уяви.</p>
6	6	<p>ПРО ДАЛЕКІ МИНУЛІ ЧАСИ Іван Франко. «Захар Беркут»</p> <p>Короткі відомості про митця і його багатогранну творчість. Змалювання героїчної боротьби русичів-українців проти монголо-татарських нападників. Патріотичний мотив, його зв'язок із розгортанням сюжету.</p> <p>ТЛ: історична повість, мотив.</p>	<p>Уміти розповідати коротко про І. Франка.</p> <p>Знати й розуміти зміст та історичну основу повісті. Переказувати і коментувати зміст. Уміти визначити тему повісті та її провідні мотиви. Володіти навичками аналізу епічного твору. Характеризувати образи Захара Беркута, Максима, Мирослави, Тугара Вовка, уміти підтверджувати власну думку цитатами з тексту. Визначати улюбленого героя.</p> <p>Аналізувати роль художніх засобів, особливо мови. Пояснювати роль діалектизмів. Обговорювати проблему вибору людини у вирішальній</p>	<p>Вдосконалення навичок правильної артикуляції звуків в процесі вільної розмови, шляхом здійснення контролю за власною вимовою. Розвиток зв'язного мовлення.</p> <p>Формування уміння користуватися різними видами переказу.</p> <p>Формування уміння грамотно та доступно виражати власні думки; стисло передавати зміст прочитаного за рахунок розвитку варіативного мислення.</p> <p>Формування уміння висловлювати власну позицію щодо обговорюваної теми, добираючи цікаві, переконливі аргументи на захист своєї позиції, даючи влучну, дотепну відповідь з використанням цитат з тексту, прислів'їв та приказок;</p> <p>Формування здібності до сприйняття художнього твору: правильно сприймати образотворчі засоби мови та відтворювати їх у своєму уявленні, адекватно авторському тексту,</p>

			<p>ситуації.</p> <p><i>Виховання патріотичного почуття, поваги до батьків, вірності у дружбі й коханні як загальнолюдських морально-етичних цінностей.</i></p>	<p>вміння бачити авторську позицію та сприймати ідею твору певною допомогою вчителя.</p> <p>Збагачення словникового запасу шляхом пояснення та усвідомлення ролі діалектизмів, розуміння синтаксичних конструкцій.</p>
7	3	<p>Тарас Шевченко. «Мені тринадцятий минало...», «Тополя», «Як умру, то поховайте...»</p> <p>Повторення життєпису поета. Мотив усеперемагаючого життєлюбства, доброти, любові. Зміна емоційного стану незахищеної дитячої душі у великому і складному світі («Мені тринадцятий минало...»). Романтична ідея незнищенності справжнього кохання, краси, вірності («Тополя»). «Як умру, то поховайте...» – твір, що єднає минуле, теперішнє і майбутнє. Історія його написання. Ідея єднання з рідною землею. Мрія про щасливе майбутнє свого народу, віра в нього.</p> <p>ТЛ: балада, романтичний пейзаж, прийоми контрасту, метаморфози, ідея.</p>	<p>Знати про творче життя поета. Розуміти значення його творчості для українського народу.</p> <p>Виразно й осмислено читати твори.</p> <p>Проаналізувати роздум поета про сирітське дитинство, пояснити роль контрасту та інших художніх засобів у творі «Мені тринадцятий минало».</p> <p>Уміти аналізувати ознаки балади («Тополя»). З'ясувати фольклорну основу твору, роль символів у ній, народно-пісенних засобів, зокрема прийому метаморфози.</p> <p>Уміти розкрити ідею твору «Заповіт». Визначати віршові розміри.</p>	<p>Привернення уваги до біографічного матеріалу з метою розширення уявлень про особистість письменника та його героїв.</p> <p>Формування уміння працювати з тестами творів різних жанрів, творчо сприймати їх, а також виховувати у школярів художній смак, естетичні почуття.</p> <p>Сприяння розвитку уміння виявляти власний емоційно-естетичний відгук на зображення; розвитку мовленнєвого ди-хання на матеріалі віршованих творів.</p> <p>Формування естетичного відношення до мистецтва слова; виховання естетичного смаку, відчуття краси образного слова.</p> <p>Тренування артикуляційних укладів шляхом читання віршіву різному темпі та з різним інтонаційним забарвленням..</p> <p>Розвиток аналітичних здібностей: абстрактного мислення, спостережливості, уміння доводити власну думку(з опорою на зразок поданий педагогом).</p> <p>Розширення обсягу лексичного словника учнів за рахунок тлумачення нових слів, усвідомлення художніх засобів (епітетів, порівнянь тощо).</p> <p>Формування вміння аналізувати казково-фантастичні мотиви, художні засоби поезії; розуміння ролі символів у ній;</p> <p>Формування уміння передавання різної інтонації (ніжної, заспокійливої, зляканої, схви-</p>

				<p>льованої, зачаровуючої, погрязливої тощо) при читанні.</p> <p>Формування діалогічного мовлення за рахунок читання балади написаної у формі діалогів.</p> <p>Формування інтонаційної сторони мовлення за рахунок удосконалення фонематичного слуху, розвиток почуття ритму шляхом читання та аналізу різних видів тексту, віршів, балад тощо.</p> <p>Розвиток пам'яті, уяви, образного мислення.</p>
8	4	<p>Андрій Чайковський. «За сестрою» Коротко про митця. Відтворення історичних подій із позицій гуманізму. Напружений динамічний сюжет героїко-романтичної повісті. Використання фольклорних мотивів, засобів (зокрема прийому гіперболізації). Благородство, відповідальність, мужність, вірність, життєлюбство запорозьких козаків.</p> <p>ТЛ: героїко-романтична повість, романтичний герой, композиція.</p>	<p>Вміти аналізувати повість, визначити її жанрові ознаки. Характеризувати образи козаків-запорожців.</p> <p>Складати план до характеристики Павлуся, з'ясувати фольклорні мотиви, засоби.</p> <p>Вміти висловлювати власні судження про героїство і лицарську відвагу головного героя.</p>	<p>Привернення уваги до біографічного матеріалу з метою розширення уявлень про творчість на історичну тематику.</p> <p>Усвідомлення важливості історичної спадщини, пошук позитивного ідеалу як приклад для наслідування (шляхом розвитку вміння вести дискусію, діалог з допомогою вчителя)..</p> <p>Виховання лицарських чеснот, почуття патріотизму, відданості, віри в перемогу добра, краси, справедливості.</p> <p>Формування вміння розрізняти різні види зв'язного мовлення (діалогічне, монологічне, описове тощо)</p> <p>Розвиток аналітичних здібностей; формування вміння вести дискусію з опорою на зразок поданий вчителем.</p>
9	6	<p>Михайло Стельмах «Гуси-лебеді летять...» Коротко про митця. Його поетичне сприймання світу. Автобіографічна повість про дитинство. Єдність світу природи і світу дитячої душі (у вчинках, поведінці, роздумах, переживаннях).</p> <p>Звичаї, традиції українців. Символ образу гусей-лебедів. Образ чутливого до краси хлопчика Михай-</p>	<p>Уміти переказувати зміст фрагментів повісті.</p> <p>Уміти розкрити образ Михайлика, розповісти про його сприйняття життя. Схарактеризувати інші образи (діда, батьків, подружки Люби).</p> <p>Уміти визначити головну ідею твору, з'ясувати роль художніх засобів та елементів фольклору. Розкрити власне розуміння образу гусей-лебедів.</p>	<p>Удосконалення навички читання шляхом розвитку просодичних компонентів мовлення; роботи над дикцією та мовленнєвим диханням (дикція - основа чіткості та розбірливості мовлення).</p> <p>Удосконалення навички читання мовчки на матеріалі незнайомого тексту(повісті); різних стилів, типів і жанрів мовлення.</p> <p>Формування читацької діяльності (за рахунок розвитку</p>

		лика. ТЛ: автобіографічний твір, символ.		сформованості основних когнітивних і смислових операцій читання, здатності уявляти, співпереживати, сприймати текст як естетичний феномен, налагоджувати діалогічну взаємодію, образно мислити). Розвиток фантазії, уяви в житті, творчої особистості; створення у власному уявленні образів, адекватних авторському тексту. Формування уміння (через авторське бачення) розуміти ідею твору; відтворювати словами картини, що виникали в уяві під час читання твору. Збагачування словникового запасу шляхом усвідомлення ролі художніх засобів та елементів фольклору. Удосконалення свідомого сприйняття прочитаного. Формування уміння користуватися довідковою літературою.
10	5	Григор Тютюнник. «Климко» Цікавий епізод із дитинства письменника. Тема воєнного лихоліття в повісті. Автобіографічна основа твору. Ідея самопожертви. Морально-етичні уроки доброти, чуйності, турботи про рідних. Художні особливості твору (мова персонажів, художня деталь). ТЛ: художня деталь.	Знати про події часів воєнного лихоліття в Україні (Друга світова війна). Уміти переказувати зміст повісті, проводити паралелі між особистим життям автора і сюжетом твору. Розвивати навички аналізу епічного твору. Характеризувати образ Климка. Пояснювати художні особливості твору. Виокремлювати і переказувати найбільш вражаючий епізод із повісті (аргументувати свій вибір). Висловлювати власні роздуми про значення доброти і чуйності в людському житті.	Розвиток здібності до антиципації. Формування уміння висловлювати свою позицію та позицію автора до прочитаного тексту. Розуміння ідейної спрямованості твору за рахунок розвитку образотворчо-виразних засобів. Розвиток навички узагальнення отриманих знань та умінь робити висновки з теми, що вивчається. Формування уміння висловлювати власні роздуми про значення доброти і чуйності в людському житті з допомогою вчителя. Відтворювати словами картини, що виникали в уяві під час читання твору.
11	2	«Ти знаєш, що ти - людина...». Олекса Стороженко. «Скарб». Короткі відомості про автора, його гумористичні твори. Морально-етичні	Уміти переказувати сюжет оповідання, коментувати його. Висвітлити особливості гумористичного змалювання образу головного героя, його по-	Формування навички виразного читання шляхом роботи над інтонацією, що сприяє усвідомленню прочитаного через емоційні переживання. Осмислення цінності життя

		проблеми оповідання. Гумористичне, викривальне зображення головного героя. Скарб – узагальнений образ щастя. Повчальний характер оповідання. ТЛ: засоби гумористичного зображення (поглиблено).	ведінки. Уміти розкрити символічне (приховане) значення образу скарбу. Висловлювати власні міркування про сенс людського буття, щастя людини.	людини, його наповненості й розкриття власних міркувань про сенс людського буття, щастя людини з допомогою вчителя. Формування уміння визначати інтонацію, темп, логічні наголоси, паузи, а також відповідні жести й міміку, передавати настрій (замилування красою рідного краю). Формування уміння співставляти, порівнювати свої відчуття з авторськими; усвідомлення повчального характеру оповідання.
12	1	Богдан Лепкий. «Мишка (Казка для дітей, для малих і великих)» Твір, написаний спеціально для дітей. Актуальні морально-етичні питання в ньому, проблема збереження загальнолюдських цінностей. Трагічна і комічна ситуації, їхня роль у розкритті головної думки, моралі.	Виразно і вдумливо читати твір, уміти переказувати його зміст, визначити ідею. Уміти знаходити та коментувати реальне й уявне у творі. Розкрити трагічну і комічну ситуації, їхню роль у втіленні ідеї, притчової моралі. Уміти придумати власне закінчення до тексту.	Удосконалення навички читання мовчки на матеріалі незнайомих текстів(повісті), різних стилів, типів і жанрів мовлення. Формування уміння оцінювати прочитаний уголос текст з погляду його змісту, форми, задуму і мовного оформлення. Формування уміння переказувати шляхом використання різних видів переказів (близько до тексту, вибіркового переказів тощо, на вибір вчителя); удосконалення уміння переказувати прочитане шляхом передачі емоційного фону твору використовуючи образотворчі засоби. Уміння переказувати близько до тексту. Усвідомлення морально-етичних засобів, що сприятиме більш глибокому розумінню змісту тексту (з опорою на необхідну допомогу вчителя).
13	4	Ліна Костенко. «Дощ полив...», «Кольорові миші», «Чайка на крижині», «Крила» Коротко про письменницю. Уявне, фантастичне і реальне в її поезіях. Ідея зіткнення неповторності й буденності, стандарту в «Кольорових мишах». Умовна,	Виразно, вдумливо читати і коментувати поезії, визначити їхні основні мотиви. Пояснювати умовність ситуації, зображеної в поезії «Кольорові миші», алегорію образу кольорових мишей. Характеризувати образ Анни, причину її ві-	Формування навички виразно читати вголос знайомі тексти (складніші порівняно з попередніми класами) з урахуванням індивідуальних можливостей учнів, читання поезії з коментарем. Формування уміння аналізувати зміст твору з опорою на зразок поданий вчителем.

		<p>вигадана ситуація. Образ особливої дівчинки Анни. Розгорнута притчева метафора про глибоке духовне наповнення людини – її «крилатість», що проявляється індивідуально. Духовне багатство – найбільший скарб у житті.</p>	<p>докремленості від загалу. Вміти висловлювати власні роздуми, що виникли під час прочитання поезій.</p> <p>Розуміння різниці між матеріальним і духовним. Уміти визначати провідну думку, розшифровувати і коментувати метафоричний підтекст образів. Висловлювати власні міркування про духовність людини та її значення в сучасному житті. Дискутувати про необхідність бути духовно розвиненим і багатим.</p> <p>Вивчити напам'ять: 1 вірш (на вибір).</p>	<p>Формування уміння визначати основну та другорядну інформацію, причинно-наслідкові зв'язки в текстах (складніших щодо попередніх класів).</p> <p>Розвиток уміння виражати з допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стиль тексту, авторський задум.</p> <p>Усвідомлення високих моральних якостей, духовного багатства людини (із необхідною допомогою вчителя).</p> <p>Привернення уваги до поетичних прийомів, які використовує автор під час написання художнього образу.</p> <p>Формування уміння переказувати текст використовуючи синтаксичні конструкції, що мають місце у тексті.</p> <p>Формування уміння розрізняти засоби поетичної мови.</p> <p>Формування уміння виразно, емоційно читати вірш з дотриманням логічних і граматичних пауз та логічного наголосу.</p> <p>Розвиток пам'яті. Удосконалення чіткості артикуляційних рухів.</p>
14	3	<p>Василь Симоненко. «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти – людина...», «Гей, нові Колумби й Магеллани...»</p> <p>В. Симоненко – «лицар на білому коні» в українській літературі. Громадянські, патріотичні мотиви, романтичний пафос його лірики. Загальнолюдські цінності та ідеї.</p>	<p>Розуміти й уміти пояснити поняття «ліричний герой». Виразно і вдумливо читати поезії.</p> <p>Аналізувати їх, визначити їхні провідні мотиви та ідеї, прокоментувати художні засоби, з'ясувати символічний зміст образу лебедів, романтичний пафос твору. Висловлювати власні роздуми про сенс людського буття, патріотизм, ро-</p>	<p>Формування уміння читати мовчки незнайомі тексти.</p> <p>Виховання любові до матері, Батьківщини, почуття власної гідності. Осмислення необхідності активної життєвої позиції та максимальної самореалізації шляхом бесіди з вчителем.</p> <p>Удосконалення уміння переказувати прочитане шляхом передачі емоційного фону твору використовуючи образотворчі, ліричні засоби.</p> <p>Формування послідовного аналізу ідейного змісту ліричного вірша.</p> <p>Формування здібності передавати зміст прочитаного шля-</p>

			<p>мантичний максималізм, почуття власної гідності й самодостатності. Дискутувати про значення патріотизму в житті сучасної людини.</p> <p>Вивчити напам'ять: 1 вірш (на вибір).</p>	<p>хом розкриття свого відношення до ідеї твору, формування виразності читання.</p> <p>Розвиток уміння виражати з допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, авторський задум.</p> <p>Збагачення словникового запасу за рахунок розуміння багатозначності слова у ліричному творі.</p> <p>Розвиток пам'яті. Формування уміння виразно, емоційно читати вірш з дотриманням логічного наголосу та логічних і граматичних пауз. шляхом аналізу віршованих тварів..</p>
15	5	<p>Марина Павленко «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських» Казкове й реалістичне в повісті-казці, час теперішній і минулий у ній. Роздуми про сенс людського життя, моральний вибір кожного. Добро і зло в повісті, у сучасному світі та в людині.</p>	<p>Уміти переказувати й коментувати сюжет повісті, пояснювати особливості композиції.</p> <p>Вміти знаходити в ній казкове і реальне. Характеризувати образи дітей та дорослих, аналізувати їхні вчинки. Розкрити символічне значення образів старовинної шафи та чарівних коралів.</p> <p>Виокремити і з'ясувати роль у творі художніх засобів.</p> <p>Висловлювати власні роздуми про суть людського життя, моральний вибір кожного.</p>	<p>Формування уміння виділяти головне з-поміж другорядного; моделювати мовні та позамовні поняття, явища, закономірності (із необхідною допомогою вчителя).</p> <p>Збагачення словника новими словами, казковими назвами.</p> <p>Формування усвідомлення образних деталей, уміння характеризувати символічні образи героїв казки, аналізувати їхні вчинки(з допомогою вчителя).</p> <p>Привернення уваги до художніх засобів, усвідомлення їх ролі у повісті-казки. Збільшення обсягу словникового запасу шляхом усвідомлення лексичного значення слів, роботи над інтонаційною стороною мовлення (наголосом).</p> <p>Усвідомлення відповідальності за свою справу і вчинки шляхом бесіди з вчителем.</p>
16	1	<p>Любов Пономаренко.«Гер переможений» Загальнолюдська ідея гуманізму й толерантності. Особливості художніх засобів новели (роль деталей, поєднання різних часових площин тощо). ТЛ: новела.</p>	<p>Розуміти значення понять «толерантність», «гуманізм». Уважно читати новелу. Пояснювати провідну думку в кожному епізоді. Прокоментувати власне розуміння закінчення твору. Розвиток уміння визначити</p>	<p>Усвідомлення ролі й значення гуманізму, толерантності в розвитку людства і духовності кожної людини шляхом тлумачення вчителем слів гуманізм, толерантність та пояснення їх з контексту.</p> <p>Формування уміння вибірково переказувати текст, виді-</p>

			основну ідею твору, висловити своє розуміння її.	ляти значущі деталі й передавати їх у власному мовленні.
17	4 (упродовж року)	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення з письменниками-земляками, їхніми творами.	Знати письменників, які народилися в рідному краї. Прочитати зразки їхніх творів. Висловлювати власні міркування про них.	Виховання шанобливого ставлення до талановитих земляків. Удосконалення навички читання на матеріалі незнайомого тексту, різних стилів, типів і жанрів мовлення. Формування уміння висловлювати особисту позицію щодо обговорювання певної теми, добираючи цікаві, переконливі аргументи на захист своєї позиції, використовуючи прислів'я і приказки для влучної, дотепної відповіді; вдосконалення навичок правильної артикуляції звуків в процесі вільної розмови, шляхом здійснення контролю за власною вимовою.
18	2	УРОК-ПІДСУМОК Бесіда про твори, що вивчалися упродовж року й викликали найбільшу зацікавленість.	Назвати імена митців та їхні твори, які вивчалися. Виокремити серед них ті, які найбільше запам'яталися. Висловлювати міркування про найулюбленіше.	Формування уміння висловлювати власну думку та власну позицію у процесі пізнання і вивчення. Формування читацького кругозору та придбання досвіду самостійної читацької діяльності; удосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності. Розвиток уміння розрізняти тексти різних жанрів. Актуалізація набутих знань. Формування уміння складати різні види усних характеристик героїв, як синтезуючий етап у вивченні образу персонажу. Удосконалення умінь аналізувати зміст тексту з метою відокремлення суттєвих відомостей від несуттєвих, робити висновки на основі здійсненого аналізу. Розвиток розумової операції узагальнення на основі співставлення головної думки з темою тексту і його назвою.